

ЗАКОН

О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Члан 1.

Закону о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19, 6/20, 129/21 и 92/23), у Закону о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 129/21 и 92/23), у члану 50. став 2. речи „школском 2024/2025. годином” замењују се речима „школском 2027/2028. годином”.

У ставу 3. тачка 2) речи „школске 2025/2026. године” замењују се речима: „школске 2028/2029. године”.

Члан 2.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о измени Закона о основама система образовања и васпитања садржан је у одредби члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

У циљу унапређивања доуниверзитетског образовања и васпитања, а према Стратегији развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, општи циљ јесте повећан квалитет наставе и учења, праведност и доступност доуниверзитетског образовања и васпитања, те је за квалитетно спровођење испита којима се завршава средње образовање и васпитање (државне матуре) неопходно да се у потпуности обезбеде услови за њихово спровођење.

Предложена измена закона је предложена у циљу обезбеђивања услова за спровођење државне матуре у циљу што квалитетније припреме свих учесника.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У члану 1. Предлога закона утврђен је режим полагања матурског испита за ученике који завршавају средње образовање у и васпитање у четворогодишњем трајању, опште, уметничке и стручне матуре, који ће се реализовати у складу са одредбама овог и посебног закона. Истичемо да је као предуслов за квалитетно спровођење испита којима се завршава средње образовање и васпитање (државне матуре) неопходно да се у потпуности обезбеде услови за њихово спровођење. У претходном периоду обављени су многобројни и различити послови и активности у циљу обезбеђивања услова за спровођење државне матуре: измењени су прописи из области образовања ради дефинисања послова Центра за испите при Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања, припремљени су задаци из предмета који се полагају на државној матури, обављени разговори са ректорима и деканима, спроведене пробе полагања државне матуре кроз које су наставници и ученици свих средњих школа упознати са начином и процедурама спровођења државне матуре, са тестовима, све активности су представљене најширој јавности и свакодневно се ради на овим пословима. Ипак, да би државна матура била спроведена у пуном капацитету и омогућила остваривање права кандидата који приступе полагању и свих функција матурског испита (сертификациони, селекциони и евалуативни), потребно је реализовати додатне активности у наредном периоду, а најпре ојачати капацитете Центра за испите (просторне, кадровске и материјалне), на чему је досад урађено доста, али је потребно уложити и додатне напоре. Затим, да би се остварила права из Закона о

средњем образовању и васпитању о упису на високошколску установу без полагања пријемног испита после положене државне матуре, неопходно је да се по Закону о високом образовању високошколске установе изјасне који се испити са опште, стручне и уметничке матуре вреднују приликом уписа на студије и који су критеријуми на основу којих се обавља класификација и избор кандидата за упис на студије. Осим тога, софтвер чија је улога да подржи све послове везане за спровођење државне матуре и упис ученика на високошколске установе, још увек је у фази развоја и повезивања са регистрима који се воде у оквиру ЈИСП-а, где се свакодневно решавају ситуације које отежавају рад софтвера. Збирке задатака чији је циљ вежба и помоћ ученицима у припреми државне матуре су још увек у припреми, а ради се и на одабиру задатака који би постигнућа ученика у средњем образовању и васпитању најрелевантније проверили. Припремају се и подзаконски акти и упутства за детаљно упознавање свих учесника о укупним процедурама и активностима у спровођењу државне матуре, кроз родитељске састанке, састанке са ученицима и обуку наставника за спровођење државне матуре. Имајући у виду све наведене разлоге, прелазни режим полагања матурског испита у средњем образовању и васпитању израђен је на основу анализе испуњености услова за спровођење овог испита на крају средњег образовања и васпитања.

До тог тренутка ће се непрекидно обављати сви послови припреме полагања државне матуре и спровешће се и додатна пробна тестирања за ученике који ће полагати државну матуру, са припремљеним збиркама задатака и логистиком која прати спровођење државне матуре, у циљу што квалитетније припреме свих учесника.

Члан 2. Предлога закона садржи одредбе о ступању на снагу прописа.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог акта нису потребна додатна финансијска средства у 2025. години.

Средства потребна за реализацију Предлога закона у наредним годинама су планирана у оквиру лимита одређеним од стране Министарства финансија и у складу са билансним могућностима буџета Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Предлаже се да Предлог закона о измени Закона о основама система образовања и васпитања буде донет по хитном поступку, јер се измене односе на одлагање спровођења стручне, уметничке и опште матуре.

Недоношење Закона о измени Закона о основама система образовања и васпитања по хитном поступку, могло би да проузрокује штетне последице по рад органа и установа у средњем образовању и васпитању, које не би благовремено успеле да обаве све припреме за спровођење државне, стручне и уметничке матуре.

Такође, недоношење овог закона по хитном поступку произвело би штетне последице по рад Министарства просвете, јер је потребно да донесе одговарајуће измене и допуне подзаконских аката који су неопходни за рад установа средњег образовања и васпитања, а који се односе на измену одредби о државној, стручној и уметничкој матури.

ПРЕГЛЕД ОДРЕДБЕ ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈА СЕ МЕЊА

ЧЛАН 50.

Завршни испит на крају основног образовања и васпитања закључно са школском 2024/2025. годином, обавиће се у складу са прописима који су важили до ступања на снагу овог закона.

Завршни испит за ученике који завршавају средње образовање и васпитање у трогодишњем трајању закључно са школском 2021/2022. годином и матурски испит за ученике који завршавају средње образовање и васпитање у четворогодишњем трајању закључно са ~~школском 2024/2025. годином~~ ШКОЛСКОМ 2027/2028. ГОДИНОМ, обавиће се у складу са прописима који су важили до ступања на снагу овог закона.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања – Центар за испите обављаће све послове на припреми и спровођењу:

- 1) завршног испита на крају основног образовања и васпитања почев од школске 2025/2026. године;
- 2) опште, уметничке и стручне матуре почев од ~~школске 2025/2026. године~~ ШКОЛСКЕ 2028/2029. ГОДИНЕ;
- 3) завршног испита у средњем образовању и васпитању почев од школске 2022/2023. године.

ЧЛАН 2.

ОВАЈ ЗАКОН СТУПА НА СНАГУ ОСМОГ ДАНА ОД ДАНА ОБЈАВЉИВАЊА У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ”.

АНАЛИЗА ЕФЕКТА
ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

- 1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

Државна матура је активност и инструмент унапређења образовног система. Имплементација овог испита у образовни систем продужава се до школске 2027/2028. године.

Матурски испит за ученике који завршавају средње образовање и васпитање у четворогодишњем трајању закључно са школском 2027/2028. годином, обавиће се у складу са прописима који су важили до ступања на снагу овог закона.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања – Центар за испите, обављаће све послове на припреми и спровођењу опште, уметничке и стручне матуре почев од школске 2028/2029. године.

Предуслов за квалитетно спровођење испита којима се завршава средње образовање и васпитање (државна матура) је обезбеђивање услова за њихово спровођење. У претходном периоду обављени су многобројни и различити послови и активности у циљу обезбеђивања услова за спровођење државне матуре: измењени су прописи из области образовања ради дефинисања послова Центра за испите при Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања, припремљени су задаци из предмета који се полажу на државној матури, обављени разговори са ректорима и деканима, спроведене пробе полагања државне матуре кроз које су наставници и ученици свих средњих школа упознати са начином и процедурама спровођења државне матуре, са тестовима, све активности су представљене најширој јавности и свакодневно се ради на овим пословима. Ипак, да би државна матура била спроведена у пуном капацитету и омогућила остваривање права кандидата који приступе полагању и свих функција матурског испита (сертификациони, селекциони и евалуативни), потребно је реализовати додатне активности у наредном периоду, а најпре ојачати капацитете Центра за испите (просторне, кадровске и материјалне), на чему је досад урађено доста, али је потребно уложити и додатне напоре. Затим, да би се остварила права из Закона о средњем образовању и васпитању о упису на високошколску установу без полагања пријемног испита после положене државне матуре, неопходно је да се по Закону о високом образовању високошколске установе изјасне који се испити са опште, стручне и уметничке матуре вреднују приликом уписа на студије и који су критеријуми на основу којих се обавља класификација и избор кандидата за упис на студије. Осим тога, софтвер чија је улога да подржи све послове везане за спровођење државне матуре и упис ученика на високошколске установе, још увек је у фази развоја и повезивања са

регистрима који се воде у оквиру ЈИСП-а, где се свакодневно решавају ситуације које отежавају рад софтвера. Збирке задатака чији је циљ вежба и помоћ ученицима у припреми државне матуре су још увек у припреми, а ради се и на одабиру задатака који би постигнућа ученика у средњем образовању и васпитању најрелевантније проверили. Припремају се и подзаконски акти и упутства за детаљно упознавање свих учесника о укупним процедурама и активностима у спровођењу државне матуре, кроз родитељске састанке, састанке са ученицима и обуку наставника за спровођење државне матуре. Имајући у виду све наведене разлоге, прелазни режим полагања завршног испита у средњем образовању и васпитању израђен је на основу анализе испуњености услова за спровођење завршних испита на крају средњег образовања и васпитања.

До тог тренутка ће се непрекидно обављати сви послови припреме полагања државне матуре и спровешће се и додатна пробна тестирања за ученике који ће полагати државну матуру, са припремљеним збиркама задатака и логистиком која прати спровођење државне матуре, у циљу што квалитетније припреме свих учесника.

- 2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

Стратегија развоја образовања у Републици Србији до 2020. године (СРОС 2020) поставила је темеље развоја доуниверзитетског образовања у 21. веку који се односе на повећање квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности образовања, а ради стварања услова за лични и професионални развој сваког појединца, као и за развој друштва и државе заснованих на знању.

Израдом Стратегијом развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, у даљем тексту: СРОВРС 2030 („Службени гласник РС“, број 63/21) израђен је нови стратешки документ као свеобухватни документ јавне политике у области развоја образовања и васпитања у Републици Србији.

Када је у питању одлагање рокова полагања матуре, чињеница је да је увођење опште, стручне и уметничке матуре као завршних испита требало да подигну квалитет средњег образовања и васпитања и да служе као улаз у високо образовање како је и било планирано Стратегијом развоја образовања у Србији до 2020. године („Службени гласник РС“, број 107/12). Међутим, почетак спровођења ових испита је већ одлаган, Министарство је уз подршку Пројекта „Државна матура“ направило концепт институционалног оквира за спровођење опште, стручне и уметничке матуре, што је предвиђено активношћу број 1.2.2.1 планираним Акционим планом за период од 2023. до 2026. године за спровођење Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године ("Службени гласник РС", број 96 од 2. новембра 2023.). У складу са концептом одређене надлежности дате су Центру за испите при Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Међутим, с обзиром да Центру за испите још увек нису додељена потребна буџетска средства и да постоје проблеми са софтвером неопходно је да се рок за почетак спровођења државне матуре помери за школску 2027/2028. годину. До тог тренутка ће се непрекидно обављати сви послови припреме полагања државне матуре и обавиће се и додатна пробна тестирања за ученике који ће и полагати државну матуру.

3) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Врло јасно су уочени проблеми који постоје и чије решавање је препознато као предуслов за квалитетно спровођење испита којима се завршава средње образовање и васпитање (државне матуре), у смислу да се у потпуности обезбеде услови за њихово спровођење. Наиме, да би државна матура била спроведена у пуном капацитету и омогућила остваривање права кандидата који приступе полагању и свих функција матурског испита (сертификациони, селекциони и евалуативни), потребно је реализовати додатне активности у наредном периоду, а најпре ојачати капацитете Центра за испите (просторне, кадровске и материјалне), на чему је досад урађено доста, али је потребно уложити и додатне напоре. У претходном периоду обављени су многобројни и различити послови и активности у циљу обезбеђивања услова за спровођење државне матуре: измењени су прописи из области образовања и васпитања ради дефинисања послова Центра за испите при Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања, припремљени су задаци из предмета који се полажу на државној матури, обављени разговори са ректорима и деканима, спроведене пробе полагања државне матуре кроз које су наставници и ученици свих средњих школа упознати са начином и процедурама спровођења државне матуре, са тестовима, све активности су представљене најширој јавности и свакодневно се ради на овим пословима. Затим, да би се остварила права из Закона о средњем образовању и васпитању о упису на високошколску установу без полагања пријемног испита после положене државне матуре, неопходно је да се по Закону о високом образовању високошколске установе изјасне који се испити са опште, стручне и уметничке матуре вреднују приликом уписа на студије и који су критеријуми на основу којих се обавља класификација и избор кандидата за упис на студије. Истовремено оучено је и да је софтвер чија је улога да подржи све послове везане за спровођење државне матуре и упис ученика на високошколске установе, још увек у фази развоја и повезивања са регистрима који се воде у оквиру ЈИСП-а, где се свакодневно решавају ситуације које отежавају рад софтвера. Такође, збирке задатака чији је циљ вежба и помоћ ученицима у припреми државне матуре су још увек у припреми, а ради се и на одабиру задатака који би постигнућа ученика у средњем образовању и васпитању најрелевантније проверили. Припремају се и подзаконски акти и упутства за детаљно упознавање свих учесника о укупним процедурама и активностима у спровођењу државне матуре, кроз родитељске састанке, састанке са ученицима и обуку наставника за спровођење државне матуре. Имајући у виду све наведене проблеме и разлоге за немогућност спровођења ових испита на квалитетан начин и у пуном капацитету, у наредном периоду обављаће се сви послови припреме полагања државне матуре и спровешће се и додатна пробна

тестирања за ученике који ће полагати државну матуру, са припремљеним збиркама задатака и логистиком која прати спровођење државне матуре, у циљу што квалитетније припреме свих учесника.

- 4) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Измене закона утицаће на наставнике, стручне сараднике, као и ученике и њихове родитеље, односно законске заступнике.

Министарство ће, као и увек информисати наведене циљне групе путем одговарајућих смерница које ће, поред осталог, бити доступне на знаничним интернет странама Министарства и завода.

Кључна питања за утврђивање циљева

- 1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва?

Циљ предложених измена и допуна је квалитетно спровођење испита којима се завршава средње образовање и васпитање (државне матуре).

- 4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

У циљу мерења ефеката, односно евалуације резултата СРОВОС 2030, Министарство просвете у контексту Закона о планском систему и Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика пратиће спровођења документа јавне политике и вредновање учинака, тако што ће се планиране анализе ослањати на годишње извештаје о спровођењу мера и активности, али и на праћење ефеката овог документа јавне политике. Праћење спровођења мера и активности вршиће се на основу показатеља резултата (мере), показатеља исхода (посебни циљеви) и показатеља ефеката (општи циљеви), који су наведени у СРОВОС 2030 и у Акционом плану за период 2023. до 2026. године за спровођење Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030 године, мера 1.2.2. Унапређивање система и процеса за праћење напредовање ученика кроз активност 1.2.2.6. – обезбеђивање одрживог система државне матуре, припрема и спровођење пробне матуре, континуирано унапређивање људских капацитета за спровођење матуре. Процена остварености мера и активности, као и процена исхода и ефеката, базираће се на различитим статистичким и другим подацима Министарства и других институција у образовном систему, Републичког завода за статистику, подацима који проистичу из различитих међународних истраживања у којима учествује Република Србија, али и на подацима и анализама у оквиру студија и извештаја које ће произвести домаће и међународне институције, организације и тела.

Сprovedен завршни испит је начин да се њиме мери шири спектар компетенција, нивоа и постигнућа ученика.

Кључна питања за анализу ефеката на друштво

- 1) Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима

Предложене измене неће изазвати трошкове грађанима, а обезбедиће се квалитетно спровођење испита којима се завршава средње образовање и васпитање (државне матуре).

Кључна питања за анализу ризика

- 2) Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?
Уколико се предложене опције усвоје, нема посебног ризика за њихово спровођење.

**ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА
ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ**

1. Овлашћени предлагач прописа: Влада

Обрађивач: Министарство просвете

2. Назив прописа

Предлог закона о измени Закона о основама система образовања и васпитања
Draft Law on Amendments to the Law on the Basics of the Education System

3. Усклађеност прописа с одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум):

а) Одредба Споразума која се односе на нормативну садржину прописа,

Споразум, Наслов VIII Политике сарадње, Члан 102. образовање и стручно оспособљавање

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума,

Општи рок утврђен чланом 72. Споразума

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума,

Потпуно

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума,

/

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније.

/

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

а) Навођење одредби примарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,

/

б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,

/

в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима,

/

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност,

/
 д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније.

/
 5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве).

6. Да ли су претходно наведени извори права Европске уније преведени на српски језик?

Не

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик Европске уније?

Не

8. Учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености

У поступку израде предметног материјала није била консултована Европска комисија, односно друга стручна тела Европске уније.